

Armin von Bogdany, Piotr Bogdanowicz, Iris Canor, Christoph Grabenwarter, Maciej Taborowski i Matthias Schmidt (urednici)

**DEFENDING CHECKS AND BALANCES
IN THE EU MEMBER STATES**

Springer, Berlin, 2021., str. 480

Sustav provjera i ravnoteža esencijalni je element mehanizma podjele vlasti čiju su važnost prepoznali još *očevi utemeljitelji*. Doista, provjere i ravnoteže unutar podjele državne vlasti na izvršnu zakonodavnu i sudbenu omogućuju djelovanje navedenih vlasti na način da njihovi nositelji u svome djelovanju budu neovisni o drugim granama vlasti, ali istovremeno omogućuju i kontrolu nad njihovim djelovanjem kako ne bi izašli izvan ustavom im dodijeljenog okvira nadležnosti. Upravo zato trodioba vlasti i jest jedan od esencijalnih preduvjeta za dostizanje i očuvanje ideala vladavine prava. Iz toga slijedi, nadalje, da su kontrole i provjere nužan element svakog ustavno demokratskog sustava trodiobe vlasti i važno je pratiti i promatrati njihovu primjenu u konkretnim državama kako bi se dostigao maksimalni stupanj ostvarenja ovoga ideala. Naravno, vladavina prava zajednički je ideal kojem streme sve ustavno demokratske države pa stoga ne čudi da je ona izrijeком navedena kao jedno od stožernih načela na kojima se temelji i Europska unija (čl. 2. Ugovora o Europskoj uniji).

Knjiga *Defending Checks and Balances in the EU Member States* donosi nam upravo pregled stanja vladavine prava državama članicama EU-a. Navedena knjiga izašla je 2021. godine u nakladi Springer i ima ukupno 480 stranica. Urednici ovog naslova su: Armin von Bogdany, Piotr Bogdanowicz, Iris Canor, Christoph Grabenwarter, Maciej Taborowski i Matthias Schmidt. Na samome početku knjige nalazi se Predgovor (str. V.), potom slijedi Sadržaj (str. IX.-X.), a nakon toga središnji dio knjige koji se sastoji od ukupno tri cjeline o kojima ćemo nešto više kazati u nastavku ovoga teksta.

U prvome poglavlju koje nosi naslov “Understanding the Development in EU Member States” (str. 3-69) nalazimo radove koji se bave analiziranjem situacije kada je posrijedi razvoj vladavine prava i ustavne demokracije u državama članicama EU-a u recentnom razdoblju. Primjerice, Joseph H. H. Weiler u svome radu napominje kako u posljednjih nekoliko godina, u svijetu uopće, pa i u Europskoj uniji, svjedočimo sve većoj polarizaciji društva uslijed brojnih kriza i izazova s kojima se suočavamo. Jedna je od posljedica svega toga i uzlet različitih populističkih ideja, pokreta i stranaka koje pronalazimo sve češće u brojnim državama pa tako i u članicama Unije. U ovome prvom dijelu imamo još i radove u kojima autori donose pregled situacije u sasvim konkretnim državama – Poljskoj i Mađarskoj kada su posrijedi dešavanja u zadnjih nekoliko godina u ustavnopravnim porecima navedenih država te svih izazova koje se u njima pojavljuju kada su posrijedi ostvarenje i primjena načela diobe vlasti i vladavine prava.

Drugo poglavlje “European Action” (str. 70-382) donosi radove brojnih autora u kojima se analiziraju mjere što ih je poduzela Europska unija u smislu sprečavanja

daljnje erozije načela trodiobe vlasti, ali i vladavine prava općenito u pojedinim državama članicama. Štoviše, kako to napominje Armin von Bogdany, poduzimanje sasvim konkretnih koraka kako bi se zaustavio uočeni negativni razvoj nužno je ne samo radi očuvanja već spomenutih načela vladavine prava i trodiobe vlasti, nego je od iznimne važnosti i za očuvanje drugih temeljnih načela kao što su demokracija te i samo ljudsko dostojanstvo kao uokvirujući princip svake ustavnodemokratske vladavine. Autori u ovome poglavlju najviše u svojim radovima analiziraju čl. 7. Ugovora o Europskoj uniji te njegovu primjenu na konkretne slučajeve u recentnom razdoblju. Nadalje, neki od autora predlažu i moguće alternative primjeni navedenog članka pa tako, primjerice, Dimitry Kochenov navodi potencijalne dodatne mogućnosti koje stoje na raspolaganju Uniji kada je posrijedi njezino djelovanje u svrhu očuvanja vladavine prava na prostoru EU-a i njegovih članica.

U trećem poglavlju "Dissecting the LM Case" (str. 383-476) analizira se presuda Europskog suda LM Judgement (case C-216/18 PPU) od 25. srpnja 2018. godine. Navedeni predmet odnosi se na odluku Europskog suda o preliminarnom pitanju koje mu je uputio irski sud glede izvršenja europskog uhidbenog naloga. Naime, uhićenik L. M. protivio se izručenju Poljskoj iz Irske jer je sumnjao da će mu u Poljskoj biti onemogućeno ostvarenje prava na pravično suđenje pred neovisnim sudom, smatrajući da je nizom događaja u prethodnih nekoliko godina sudbena grana vlasti u Poljskoj izgubila neovisnost i nepristranost u rješavanju predmeta. Europski je sud u ovome predmetu ustvrdio kako suđenje pred neovisnim sudom predstavlja, ne samo jedno od temeljnih načela prava Unije (čl. 19. st. 1. Ugovora o Europskoj uniji), nego i temeljno pravo sukladno čl. 47. Povelje o temeljnim pravima EU-a. Naposljetku, Europski sud ustvrdio je da bi se ostvarila svrha europskog uhidbenog naloga, sva tijela državne vlasti koja su uključena u njegovu realizaciju moraju biti neovisna, a u suprotnome, kao iznimka, može zahtjev za izručenjem biti suspendiran, pa čak i odbijen, od strane tijela države od kojih se izručenje traži. Pri tome tijela od kojih se traži izručenje moraju pri odlučivanju o odbijanju izručenja uzeti u obzir činjenice koje su objektivne, pouzdane, konkretne i relevantne, a mogle bi govoriti u prilog postojanju sumnje u neovisnost tijela državne vlasti koja zahtijevaju izručenje.

Kao što je i razvidno iz prethodno izloženoga, knjiga donosi iznimno važnu, ali i aktualnu temu, koja govori o mnogim potencijalnim izazovima s kojima se Unija i njezine države u današnjim vremenima kriza suočavaju. Analizirane su brojne ugroze koje prijete temeljnim vrijednostima Unije, ali istovremeno su ponuđena i moguća rješenja uočenih poteškoća i problema. Upravo stoga, radovi u ovome naslovu predstavljaju iznimno vrijedan znanstveni doprinos problematici očuvanja vladavine prava u Europskoj uniji i kao takvi obvezna su literatura za sve koje zanima daljnje ostvarenje, ali i očuvanje dosadašnjih postignuća ideala vladavine prava u Uniji i u njezinim državama članicama.

Dr. sc. Vedran Zlatić*

* Viši asistent, Katedra za ustavno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Ul. Domovinskog rata 8. E-mail: vedran.zlatic@pravst.hr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9297-5192>.